

GÖTEBORGS UNIVERSITET
PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

**En experimentstudie om möjligheten att reducera det
fundamentala attributionsfelet**

Mårten Düring och Alexander Nordgren

Självständigt arbete 15 poäng
Fördjupningsarbete i psykologi
PC1546
Höstterminen 2014
Handledare: Amelie Gamble

En experimentstudie om möjligheten att reducera det fundamentala attributionsfelet

Mårten Düring och Alexander Nordgren

Sammanfattning. Syftet med studien var att undersöka om det går att påverka människors attributionsstil. 40 studenter fick i ett experiment direkt information om det fundamentala attributionsfelet. Ett test av implicita personlighetsteorier ingick som en del av experimentet. Deltagarna i experimentgruppen fick se en informerande film om det fundamentala attributionsfelet och kontrollgruppen fick se en film om korrelation. Därefter undersöktes i vilken grad deltagarna gjorde det fundamentala attributionsfelet. Analysen av data visade inga signifikanta resultat om att det gick att minska det fundamentala attributionsfelet med direktinformation. Implicita personlighetsteorier hade ingen effekt på i vilken utsträckning deltagarna gjorde det fundamentala attributionsfelet. Erfarenhet av studier och arbete påverkade inte heller utfallet.

Människor i allmänhet har en oförmåga att ta hänsyn till andra faktorer än personlighet som orsak till negativa utfall av händelser, man ”attribuerar” till person (Ross, 1977). Det är vanligt att människor får ta personligt ansvar för händelser och utfall som de inte har någon rimlig möjlighet att påverka. Det kan få negativa följder, inte enbart för den enskilde individen, utan också för företagskulturer, team-klimat och säkerhetskultur (MacLean, Brimacombe & Lindsay, 2013). Enligt gällande lagstiftning utkrävs ofta personligt ansvar när människor eller egendom kommer till skada. Ordstäv och gamla skrifter antyder att det har varit känt för mänskligheten sedan urminnes tider. Ordstäv som “före du dömer så gå ett tag i den andres skor” har gett indikationer i den riktningen. Syftet med studien var att undersöka om det går att påverka människors attributionsstil, det vill säga hur man förklarar orsakerna till beteenden, för att reducera personliga utpekanden i samband med händelser och olyckor.

Tendensen att undervärdera situationens och omständigheternas påverkan kallas populärt för det fundamentala attributionsfelet (Ross, 1977). En modern tolkning av det fundamentala attributionsfelet är att vi överskattar betydelsen av personliga inre egenskaper och undervärderar situationens betydelse när vi bedömer en människas handlande (Sabini, Siepmann & Stein, 2001). Ett närliggande begrepp som egentligen får samma följder är correspondence bias¹ (Jones & Harris, 1967). Correspondence bias används för att förklara bakgrunden till varför människor inte väger in situationen när de bedömer andras beteende. Intresset för det fundamentala attributionsfelet och correspondence bias underblåstes av viljan att försöka förklara de ofattbara övergrepp som skedde under andra världskriget (Gilbert & Malone, 1995). Det fundamentala attributionsfelet som begrepp har ifrågasatts eftersom det inte tydligt definierar skillnaden mellan situationen och personen. Enligt kritikerna är inte situation och

---

¹ Correspondence bias (ung. “överenstämmelsefel”) är ett begrepp som sällan översätts i svensk litteratur

person med nödvändighet ett motsatspar där det ena ökar om det andra minskar, vissa beteenden kan attribueras till både situation och person (Sabini et al., 2001).

Det fundamentala attributionsfelet har undersökts ur ett flertal forskningsperspektiv och olika modeller och förklaringar har använts för att studera människans begränsade förmåga att kognitivt väga in situationens påverkan i bedömningar av andras beteende. En metaanalys av tidigare forskning har visat att människor i olika kulturer gör det fundamentala attributionsfelet i ungefär samma omfattning (Krull, Loy, Lin, Wang, Chen & Zhao, 1999). I en studie av Forgas (1998) undersöktes om det fundamentala attributionsfelet påverkades av människors humör. Resultaten visade att människor på gott humör i större utsträckning än de som var på dåligt humör undervärderade situationens påverkan. De som var på gott humör övervärderade dispositionella faktorer, det vill säga personlighetsrelaterade faktorer. Grupper som fungerar som en aktör gör det fundamentala attributionsfelet på ett sätt som liknar individers attribuering (Rogier och Yzerbyt, 1999). Ross (1977) menade att det fundamentala attributionsfelet inte är drivet av motivation utan snarare är ett resultat av människans begränsade kognitiva förmåga. Senare studier har dock visat att människors motivation och förkunskaper samt tillgång till tid för att skapa en subjektiv tolkning av en situation är faktorer som tillsammans eller var för sig har betydelse för i vilken grad man väger in situationens påverkan vid en händelse (Gawronski, 2004). Gilbert, Pelham och Krull (1988) menar att attribueringen, det vill säga hur man tillskriver orsaker till människors beteenden, sker i 3 steg. Först identifieras och kategoriseras människors beteenden, därefter skapar människor sig en bild av sammanhanget och drar slutsatser och till sist görs en korrektion, det vill säga att man väger in ytterligare faktorer i sin bedömning. Graden av korrektionen kan påverkas av tillgång på tid, förkunskaper och motivation. Det finns evidens för att människor som hindras av andra kognitiva uppgifter brister i det tredje steget, korrigering, vilket leder till att man beskyller andra för olyckor istället för att se situationens påverkan. Om man är upptagen med andra uppgifter har man inte tillräcklig kapacitet för att sätta sig in i orsaken till beteenden (Gilbert, Pelham & Krull, 1988).

För att begränsa studiens omfattning valde vi att fokusera på hur studie och yrkeserfarenhet, implicita teorier om personlighet och direkt information påverkar det fundamentala attributionsfelet.

MacLean et al. (2013) menar att medvetenhet om människans kognitiva begränsningar kan leda till mer korrekta granskningar. De visade att ansvar, sakkunskap och förförståelse för situationen påverkar människors bedömningar av beteenden. Resultatet av en undersökning med haveriutredare, vilka kunde sägas ha en gedigen bakgrund inom det område de granskade, visade att erfarenhet bidrog till en mer mångfacetterad analys vid bedömningar av incidenter (MacLean et al., 2013). Erfarenhet inom ett specifikt område gör att människor får lättare att ta in fler faktorer, än de personlighetsrelaterade, i sina bedömningar (MacLean et al., 2013).

Uppfattningen om sin egen och andra människors personlighet kan påverka bedömningen av beteenden (Silvera, Moe & Iversen, 2000). Människor antas ha en implicit teori om personlighet, det vill säga en idé om hur man själv och andra människor är (Dweck, Chui & Hong, 1995). Dweck et al. (1995) skiljer mellan personer som har en teori om människans personlighet som fast och stabil och de som har en teori om personlighet som föränderlig och möjlig att förbättra (Dweck et al., 1995). Människors implicita teori om personlighet har i tidigare forskning visat sig ha betydelse för det fundamentala attributionsfelet. Människor som har en teori om

personlighet som föränderlig och möjlig att förbättra gör det fundamentala attributionsfelet i mindre utsträckning än de som har en teori om den som stabil och oföränderlig (Silvera et al., 2000).

Försök har gjorts för att få människor att undvika det fundamentala attributionsfelet. Deltagare fick i ett experiment antingen se en dokumentärfilm om personer under stark psykologisk press eller en förklarande föreläsning om det fundamentala attributionsfelet (Riggio & Garcia, 2009). Deltagarna i kontrollgruppen fick en föreläsning om vetenskapsmetod. Resultatet visade att de deltagare som såg dokumentärfilmen och de som fått ta del av föreläsningen om det fundamentala attributionsfelet gjorde färre dispositionellt riktade bedömningar, det vill säga att deltagarna i mindre utsträckning förklarade orsakerna till händelser som beroende på personliga egenskaper hos aktören jämfört med kontrollgruppen (Riggio & Garcia, 2009). Resultatet från en undersökning i ett pedagogiskt sammanhang visade att efter en fem minuter lång demonstration av correspondence bias gjorde universitetsstudenter fler situationella bedömningar och färre dispositionella bedömningar (Howell & Sheppard, 2011).

I ett försök där man använde sig av en specialutvecklad dataspelsmiljö där deltagarna fick öva sig på att se hur situationer kan påverka människors handlande minskade det fundamentala attributionsfelet (Dunbar et al., 2014). Deltagarnas nivå av det fundamentala attributionsfelet mättes med ett databaserat instrument som byggde på korta historier. Historierna följdes av påståenden där deltagarna fick ange i vilken grad händelsernas utgång berodde på situationen och i vilken grad de berodde på dispositionen. Resultaten visade att dataspellet ledde till att deltagarna fick större förståelse för det fundamentala attributionsfelet och gjorde färre dispositionella attribueringar (Dunbar et al., 2014).

I föreliggande studie ville vi med hjälp av ett experiment undersöka om information om det fundamentala attributionsfelet kan få människor att fästa större vikt vid den påverkan situationen har på människors agerande. Vi ville även undersöka hur människors teori om personlighet och tidigare erfarenhet inom ett yrkesspecifikt område påverkade deltagarnas grad av det fundamentala attributionsfelet. Vi formulerade fyra hypoteser.

I linje med tidigare forskning (Dunbar et al., 2014; Howell & Sheppard, 2011; Reggio & Garcia, 2009) ställdes hypotes 1: Direkt information om det fundamentala attributionsfelet minskar tendensen att undervärdera situationens inverkan på personers bedömningar av andras beteenden.

I enlighet med Dweck et al. (1995) och Silvera et al. (2000) ställdes hypotes 2: Människor med en implicit teori om personlighet som stabil och oföränderlig attribuerar i högre utsträckning utfall av händelser till dispositionella faktorer, det vill säga gör det fundamentala attributionsfelet i större utsträckning.

Hypotes 3 var, i linje med tidigare forskning av Dweck et al. (1995): Människor med en teori om personlighet som stabil och oföränderlig är mindre benägna än människor med en teori om personlighet som föränderlig att värdera situationsfaktorer efter information om det fundamentala attributionsfelet.

Hypotes 4: Det är lättare att väga in situations- och omgivningsfaktorer i bedömningar inom områden som man är väl insatt i, var baserad på MacLean et al. (2013).

Metod

Deltagare

Deltagare var studenter på Sjöbefälsskolan vid Chalmers Tekniska Högskola. En inbjudan gick ut till studenterna från två klasser (termin 3 och termin 7) på sjöingenjörsutbildningen. Av 85 inbjudna personer anmälde sig 57 varav 41 deltog i ett informationsmöte som hölls innan experimentet. En person besvarade inte enkäten korrekt och togs därför bort ur studien. I experimentet deltog sammanlagt 40 personer. Experimentgruppen bestod av 21 personer och kontrollgruppen av 19 personer. En demografisk beskrivning av deltagarna återfinns i tabell 1.

Tabell 1

Deltagarnas ålder, år i yrkesverksamhet och år i högre utbildning

Deltagarna (N=40)	<i>M</i>	<i>S</i>	Spännvidd i år
Ålder	24,7	7,1	19 - 58
År i yrkesverksamhet	4	6,4	0 - 35
År i högre utbildning	2,1	1	1 - 4

Instrument

Två enkäter utformades. Den första enkäten användes för att mäta deltagarnas implicita teorier om personlighet (Dweck et al., 1995) och den andra för att mäta det fundamentala attributionsfelet. Mellan de båda enkäterna visades ett filmklipp i två versioner.

ITP-enkät. För att mäta deltagarnas implicita teorier om personlighet användes "Implicit Theory Measures" (Dweck et al., 1995). Skalan mäter ett antal olika implicita teorier. I studien användes den del som mäter implicita teorier om personlighet, vilken tidigare använts av Silvera et al. (2000) under namnet "Implicit Theories of Personality (ITP)". ITP-skalan definierar teori om personlighet i tre grupper: Fast och stabil (stabil), föränderlig och möjlig att förbättra (föränderlig). Gruppen mellan stabil och föränderlig teori om personlighet klassades som odefinierade (Dweck et al., 1995). Försöksdeltagarna skattade i vilken grad de höll med om tre påståenden på en skala från 1 (helt enig) till 6 (helt oenig). De tre påståendena var "Den personen man är, är grundläggande, och kan inte förändras särskilt mycket", "Människor kan göra saker annorlunda men de centrala delarna av vem man är kan egentligen inte förändras." och "Alla är en eller en annan typ av person och det är egentligen inte mycket man kan göra med det.". Beroende på svarspoäng på ITP-skalorna, delades deltagarna in i de tre grupperna: stabil, odefinierad och föränderlig. Utifrån ITP-skalans tre påståenden räknades ett medelvärde fram för varje deltagare. Ett medelvärde under 3 klassades som stabil, 3 och upp till 4 klassades som odefinierbara och medelpoäng från 4 och över klassades som föränderlig.

ITP-skalan har tidigare validerats på engelska och på norska (Dweck et al., 1995; Silvera et al., 2000). Vi översatte ITP-skalan från engelska till svenska och sedan tillbaka till engelska. För att validera vår översättning lät vi en extern person göra en oberoende översättning enligt samma metod. Vi har därefter även stämt av med den norska översättningen. ITP-enkäten återfinns i bilaga 1.

Filmklipp. I studien användes två filmklipp från "Rock n' Rollforskning" (Lundberg, 2014): Ett 2,11 minuters filmklipp från avsnitt 28 med en föreläsning om det fundamentala attributionsfelet och ett 2,25 minuters klipp från avsnitt 16 med en föreläsning om korrelation (Lundberg, 2014). Föreläsaren var samma person och scenografin var identisk i de båda filmklippen. Filmklippet om det fundamentala attributionsfelet visades för experimentgruppen och filmklippet om korrelation visades för kontrollgruppen. Filmklippen spelades upp på Sjöbefälsskolans videoapparater.

FAF-enkät. Det fundamentala attributionsfelet-enkäten (FAF-enkäten) inleddes med en manipulationskontroll där försökspersonerna i fritext angav vad de kunde komma ihåg av filmklippet. För att undersöka det fundamentala attributionsfelet utformades två vinjetter som beskrev var sitt händelseförlopp med ett olyckligt slut. Vinjetterna presenterades direkt efter manipulationskontrollen i enkäten. Manipulationskontrollen bestod i att besvara frågan "Du har just sett ett filmklipp. Vad handlade filmklippet du just sett om? Ge ett kort svar i fritext." Vinjetterna bestod av två historier som beskrev händelser där både situationen och personen kunde vara avgörande för utgången. "Fallet maskin" handlade om en haverisituation som studenterna kunde antas ha god kännedom om. "Fallet Zimbardo" var en förenklad beskrivning av ett experiment "The Stanford Prison Experiment" (Zimbardo, 1973) och ansågs vara ett exempel som kunde ses som ett iscensatt allmänmänskligt dilemma. För att mäta det fundamentala attributionsfelet användes "det fundamentala attributionsfelet-skala" (FAF-skala). FAF-skalan utarbetades av oss själva i linje med en tidigare använd metod för att mäta det fundamentala attributionsfelet (Dunbar et al., 2014). Deltagarna fick först läsa fallbeskrivningar och därefter ta ställning till fyra frågeteman som efterföljdes av påståenden, tre för vardera tema om vem eller vad som var orsak till det olyckliga utfallet i vinjetten. Deltagarnas uppgift var att skatta om de instämde eller inte på en sjugradig likertskala, från 1 (stämmer inte alls) till 7 (stämmer helt och hållet), för varje påstående, om orsaken till utfallet av en händelse. Påståendena syftade till att deltagarna skulle bedöma i vilken grad vinjetternas negativa utgång berodde på person eller situation. Exempel på påståenden var från Fallet maskin: "Att olyckan inträffade berodde på, (a) Andersson, (b) Svensson och (c) Omständigheterna". Motsvarande påstående från Fallet Zimbardo var: "Att experimentet spårade ut berodde på (a) Fångarna, (b) Vakterna, (c) Omständigheterna". För att motverka eventuella ordningseffekter utbalanserades vinjetterna med respektive fyra frågeteman. För hälften av deltagarna presenterades Fallet maskin först och för hälften Fallet Zimbardo först. FAF-enkäten återfinns i bilaga 2.

För att skilja ut delarna i FAF-skalan formades tre index. Indexen speglar ett yrkesspecifikt dilemma, ett allmänmänskligt dilemma och summan av dessa två dilemman, det vill säga hela FAF skalan. Nämnade index bestod av påståendena som var en del av Fallet maskin, Fallet Zimbardo och skalan i sin helhet. Den interna reliabiliteten analyserades med Cronbach's alfa. I tabell 2 återfinns medelvärden standardavvikelser och Cronbach's alfa för de tre indexen.

Tabell 2

Medelvärde, standardavvikelse och Cronbach's alfa för FAF-skalan

Fall	M^a	S	α
Index, Fallet maskin 12 item ($N = 40$)	43,7	8	,68
Index, Fallet Zimbardo 12 item ($N = 40$)	40	9,49	,83
Index, FAF-skalan 24 item ($N = 40$)	84	14,45	,81

^aFAF-skalan går från 1 (instämmer inte alls) till 7 (instämmer helt), Index består av poängsumman på delarna av FAF skalan och av skalan som helhet.

Erfarenhet. För att skapa den oberoende variabeln erfarenhet summerades år i utbildning och arbete. Därefter delades deltagarna in i två grupper: Under 4 år definierades som oerfarna, från 4 år och däröver definierades som erfarna. Eftersom utbildningen vid Sjöbefälsskolan är yrkesinriktad antog vi att år i utbildning gav erfarenhet av situationer liknande den som beskrevs i vinjetten Fallet maskin.

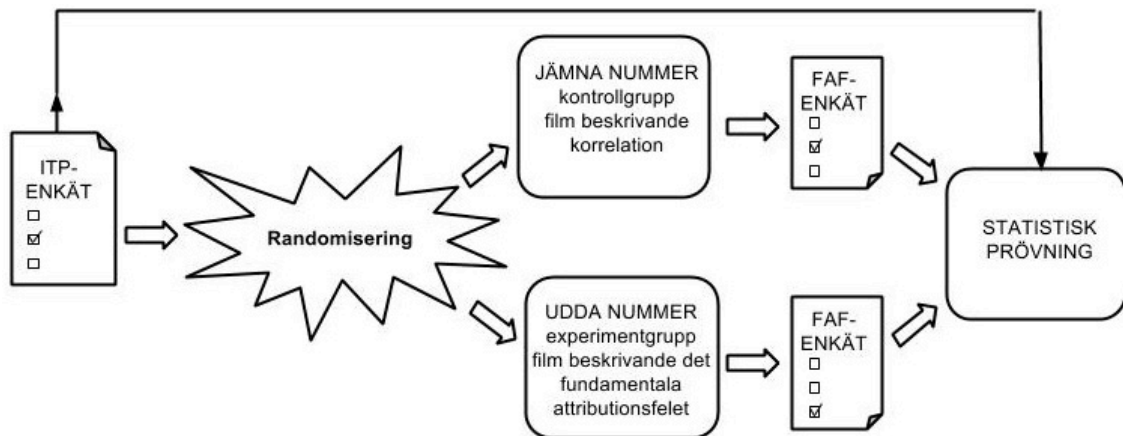
Tillvägagångssätt

Experimentet utfördes på Sjöbefälsskolan vid Chalmers och genomfördes med hjälp av Chalmers personal. Det inleddes med en kort introduktion. Deltagarna informerades om att de fick avbryta försöket när de ville och att full anonymitet garanterades. Därefter besvarade deltagarna ITP-enkäten. Enkäten delades ut under förespeglning att det var en annan forskare vid GU som behövde få enkäten besvarad för att undvika att deltagarna skulle koppla samman ITP-enkäten med resterande del av experimentet. Tillsammans med enkäten delades numrerade nyckelband ut. Nyckelbanden var numrerade 1 till 40. Försöksdeltagarna randomiserades till experiment och kontrollgrupp genom att udda nummer kallades till en föreläsningssal och jämna nummer till en annan föreläsningssal där de fick se filmklippen. Efter filmvisningen fick alla deltagare besvara FAF-enkäten.

Efter att deltagarna besvarat FAF-enkäten fick deltagarna fullständig information om undersökningen. Deltagarna informerades även om vilken betydelse det fundamentala attributionsfelet kan ha i relation till deras framtida yrke som maskinbefäl. Deltagarna komparerades med en enkel lunch (baguette och dricka) till ett värde av cirka 40 kronor per person.

Undersökningsdesign

Studien utfördes som ett experiment av mellangrupsdesign med kontroll och experimentgrupp. Figur 1 visar ett flödesschema över experimentets genomförande.

Figur 1. Flödesschema över experimentets genomförande.

Databearbetning

I den statistiska prövningen utfördes en tvåvägs ANOVA och ett t-test. I ANOVA:n användes implicit teori om personlighet (stabil, odefinierad och föränderlig) och grupp (kontroll och experimentgrupp) som oberoende variabler medan totalpoängen på FAF-skalan var beroende variabel. I t-testet var den oberoende variabeln erfarenhet (oerfarna och erfarna) och den beroende variabeln var totalpoängen på den del av FAF-skalan som utgjordes av Fallet maskin. Hypoteserna 1, 2 och 3 prövades med ANOVA-analysen. Hypotes 4 prövades med t-testet. Hypotesprövningarna utfördes på en signifikansnivå av $\alpha < ,05$.

Resultat

Manipulationskontroll

Manipulationskontrollen innebar att deltagarna med egna ord skrev ned vad filmen handlade om. Deltagarnas kvalitativa svar graderades kvantitativt i tre nivåer av förståelse: Stor förståelse, delvis förståelse och liten förståelse. För stor förståelse krävdes att deltagarnas svar inkluderade minst ett nyckelbegrepp från filmen och i övrigt gav en beskrivning i samstämmighet med filmklippets budskap. För delvis förståelse krävdes att deltagarnas svar inkluderade antingen ett nyckelbegrepp eller en beskrivning i samstämmighet med filmklippets budskap. Om texten inte innehöll vare sig nyckelbegrepp eller en beskrivning i samstämmighet med filmklippets budskap klassades deltagaren ha haft en liten förståelse. Exempel på den kvalitativa bedömningen av experimentgruppens svar var: Stor förståelse *"Att man drar slutsatser om personligheten utan att ta hänsyn till varför personen i fråga agerar på ett visst sätt utifrån de omständigheter som råder."*, delvis förståelse *"Rock n roll forskning, socialpsykologi och fundamentala attributionsfelet"* och liten förståelse *"Frågan på varför gör man en sak"*. Tabell 3 anger hur många deltagare som fanns i respektive grupp uppdelade enligt kodningen av hur stor deras förståelse av föreläsningen var.

Tabell 3

Antalet deltagare som hade stor, delvis och liten förståelse för vad föreläsningen i filmklippet handlade om

	stor förståelse	delvis förståelse	liten förståelse
Experiment ($N = 21$)	10	7	4
Kontroll ($N = 19$)	12	7	0

Huvudanalyser

En tvåvägs ANOVA, 2 (experimentgrupp och kontrollgrupp) x 3 ITP (stabil, odefinierad och föränderlig), med FAF-enkät totalpoäng som beroende variabel visade ingen signifikant huvudeffekt av grupp $F(1, 34) = ,21, p = ,65$, dvs. experimentgruppen ($M = 82,2, s = 14,3$) skilde sig inte från kontrollgruppen ($M = 86,0, s = 14,8$). Därmed gavs inget stöd för hypotes 1, att direkt information om det fundamentala attributionsfelet minskar tendensen att undervärdera situationens inverkan på personers bedömningar av andras beteenden.

Vidare visade resultatet ingen signifikant huvudeffekt för ITP $F(2, 34) = ,04, p = ,96$, stabil ($M = 84,8, s = 19,5$), odefinierad ($M = 84,9, s = 7,9$) och föränderlig ($M = 83,2, s = 13,0$). Därmed gavs inget stöd för hypotes 2 att människor med en implicit teori om personlighet är stabil och oföränderlig attribuerar i högre utsträckning utfall av händelser till dispositionella faktorer det vill säga gör det fundamentala attributionsfelet i större utsträckning.

Interaktionseffekten mellan ITP och grupp $F(2, 34) = 1,04, p = ,37$ var inte heller signifikant. Därmed fann vi inget stöd för hypotes 3 att människor med en teori om personlighet som stabil och oföränderlig är mindre benägna än människor med en teori om personlighet som föränderlig att värdera situationsfaktorer efter information om det fundamentala attributionsfelet.

För att undersöka om det fundamentala attributionsfelet skilde sig mellan erfarna och oerfarna deltagare utfördes ett t-test på fallet Maskin. Resultatet visade ingen signifikant skillnad $t(38) = ,51, p = ,30$ mellan oerfarna ($M = 44,4, s = 7,3$) och erfarna ($M = 43,6, s = 8,8$) deltagare. Därmed gavs inget stöd för hypotes 4 att det är lättare att väga in situations- och omgivningsfaktorer i bedömningar inom områden som man är väl insatt i.

Diskussion

Den föreliggande studien undersökte om det går att påverka hur människor förklarar orsakerna till beteenden. Studiens syftade till att öka förståelsen för situationens påverkan och därigenom minska personliga utpekanden i samband med incidenter. Vår förhoppning är att en sådan förståelse skulle kunna leda till en förbättrad arbetsmiljö och en ökad säkerhet på arbetsplatser. I studien undersöktes hypotes 1: Direkt information om det fundamentala attributionsfelet minskar tendensen att

undervärdera situationens inverkan på personers bedömningar av andras beteenden. Resultatet visade att det inte förelåg några signifikanta skillnader mellan kontroll och försöksgruppen i skattade totalpoäng på FAF-skalan vilket står i kontrast till den tidigare forskning som presenterats i flera studier (Dunbar et al., 2014; Howell & Sheppard, 2011; Reggio & Garcia, 2009).

En ITP-skala (Dweck et al., 1995) användes för att undersöka hypotes 2: Människor med en implicit teori att personlighet är stabil och oföränderlig attribuerar i högre utsträckning utfall av händelser till dispositionella faktorer det vill säga gör det fundamentala attributionsfelet i större utsträckning. Implicit teori om personlighet visade inga signifikanta skillnader mellan stabil, odefinierad och föränderlig teori om personlighet. Resultatet står i motsats till tidigare forskning av Silvera et al. (2000).

Att människor med en implicit teori om personlighet som stabil och oföränderlig är mindre benägna än människor med en teori om personlighet som föränderlig att värdera situationsfaktorer efter information om det fundamentala attributionsfelet, kunde inte heller styrkas. Jämförelsen visade inga signifikanta skillnader, vilket står i kontrast till tidigare forskning (Dweck et al., 1995).

I studien undersöktes även om det är lättare att väga in situations- och omgivningsfaktorer i bedömningar inom områden som man är väl insatt i (Hypotes 4). Resultatet visade inga signifikanta skillnader mellan oerfarna och erfarna deltagare i bedömningen av en yrkesspecifik situation. Tidigare forskning av MacLean et al. (2013) har visat att haveriutredare som har en gedigen erfarenhet inom det område de granskar har lättare att ta in fler än en faktor vid en analys av en händelse. I föreliggande studie har emellertid inget sådant samband påvisats vad det gäller blivande sjöbefäl.

Den genomförda studien har flera svagheter. Att utarbeta valida och reliabla instrument kräver både tid och strukturerade förstudier. Eftersom FAF-enkäten var utvecklad av oss själva är inte validiteten hos FAF-skalan prövad. En viktig aspekt när det gäller mätning av det fundamentala attributionsfelet är att situation och person inte med nödvändighet är varandras motpoler (Sabini et al., 2001). I den använda FAF-skalan fungerade person och situation som två extremvärden, det vill säga att graderingen av påståendena i viss mån tvingade deltagarna att välja mellan person och situation. I de tidigare utvecklade skalorna för mätning av det fundamentala attributionsfelet använda av Dunbar et al. (2014) fanns det färre frågor som handlade om att bedöma graden av personliga egenskaper som orsaken till händelser än vad det fanns frågor om situationella orsaker till händelser. Istället för att ställa person mot situation borde FAF-skalan varit utformad så att graden av personens påverkan och graden av situationens påverkan mättes var för sig. Föreläsningarna i filmklippen som användes i experimentet berörde vetenskapliga termer, vilket kan göra att det finns anledning att fundera kring om filmerna kan ha bidragit till en aktivering av noggrannhetsmål, det vill säga att en motivation att utföra en noggrann bedömning kan ha väckts hos deltagarna (Ask, Granhag & Rebelius, 2011). Experimentets struktur och metodologiska uppbyggnad antydde noggrannhet och det finns skäl att misstänka att det kan ha smittat av sig på försöksdeltagarna. Studenterna var mycket koncentrerade och vi noterade att alla deltagarna försökte svara på enkäten så noggrant de kunde. Direktinformationen (filmklippet) om det fundamentala attributionsfelet kan ha varit för svag. Filmerna kan ha varit för korta och inte tillräckligt målade för att skapa en grundläggande förståelse för det fundamentala attributionsfelet. Tidigare studier har dock gjort gällande att det är möjligt att minska människors fundamentala attributionsfel och correspondence bias (Dunbar et al., 2014; Howell & Sheppard, 2011; Reggio &

Garcia, 2009). De studier som visat att det går att minska det fundamentala attributionsfelet har använt starkare manipulationer och deltagarna har i de flesta fall haft gott om tid på sig för att ta till sig budskapen.

Trots frånvaron av signifikanta resultat till stöd för studiens hypoteser ger studien underlag för relevanta diskussioner. Att människor övervärderar personliga egenskaper och undervärderar situationens påverkan vid bedömningar var att betrakta som belagt enligt tidigare forskning (Gilbert & Malone, 1995; Jones & Harris, 1967; Ross, 1977). Modern forskning har belyst att människor kan komma till skada som en följd av mänskliga attributionsfel (Ask et al., 2011; Dunbar et al., 2014; MacLean et al., 2013). När människor felaktigt beskyller andra för att orsaka olyckor påverkas myndighetsutövning, haveriutredningar, beslutfattande och mellanmänniska relationer negativt. Att söka minimera attributionsfelens negativa verkningar är angeläget.

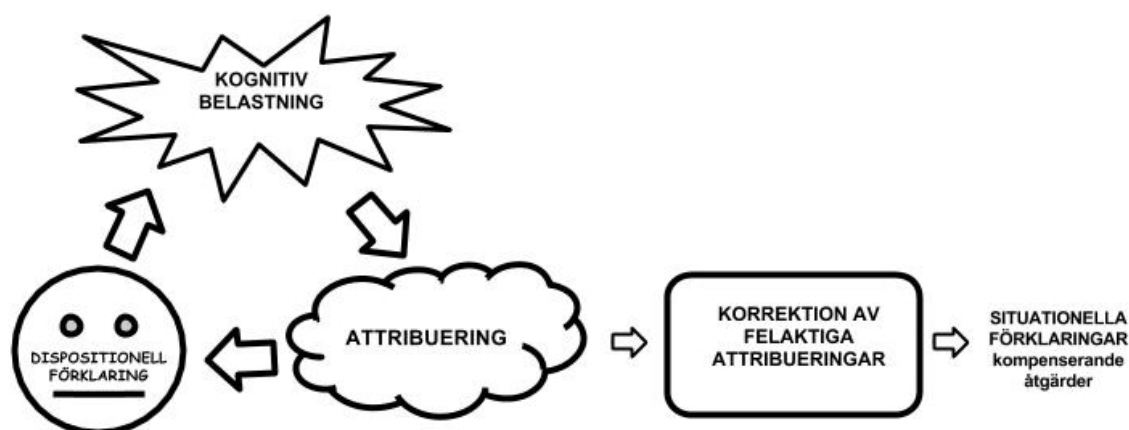
Att summera år i utbildning med år i arbete var troligtvis inte ett optimalt sätt att definiera erfarenhet på. Trots svårigheterna med att definiera erfarenhet drogs en absolut gräns mellan oerfarna och erfarna för att kunna få en uppfattning av hur erfarenhet påverkar det fundamentala attributionsfelet. Vinjetterna i FAF-enkäten handlade om ett allmänmänskligt dilemma (Fallet Zimbardo) och ett annat för deltagarna yrkesspecifikt och känt dilemma (Fallet maskin). Utifrån deltagarnas svar på FAF-skalan och den använda definitionen av erfarenhet prövades om det var lättare att väga in situations- och omgivningsfaktorer i bedömningar inom områden som man är väl insatt i. Situationsteorier är ett begrepp som beskriver till vilken grad människor har en teori om den situation en annan människa kan befinna sig i (Gawronski, 2004). I experimentet antogs att de med längre yrkes och studiebakgrund skulle ha lättare att skapa sig en situationsteori. Tidigare studier har visat att erfarna haveriutredare med en utvecklad situationsteori har förmågan att väga in fler bakomliggande faktorer i sina analyser av händelser (MacLean et al., 2013).

Att personlighet och teori om personlighet kan vara faktorer som spelar in vid bedömningar av andra människors beteende går inte helt att bortse från. Tidigare forskning har visat att implicita personlighetsteorier påverkar hur människor gör avvägningarna mellan person och situation i sina bedömningar (Silvera et al., 2000). Möjliga orsaker till frånvaron av signifikanta resultat skulle kunna tänkas vara att FAF-skalans utformning inte mätte det fundamentala attributionsfelet tillräckligt väl och att undersökningen av de implicita personlighetsteoriernas påverkan därmed blev lidande.

Framtida forskning.

Det behövs ny forskning inom området kognitiv belastning, det fundamentala attributionsfelet och correspondence bias. Korrigeringen människor gör av sina förklaringar till beteenden blir lidande när man inte har tillräcklig kognitiv kapacitet tillgänglig. Människor som störs av andra uppgifter har svårare att korrigera felaktiga förklaringar av beteenden (Gilbert et al., 1988). Vetskapen om svårigheterna att korrigera felaktiga förklaringar av beteenden kan i framtida forskning användas för att undersöka om kognitiv belastning leder till en skuldplåggande kultur vilket i sin tur kan leda till ännu mer kognitiv belastning. Som en modell för eventuell framtida forskning vill vi presentera den skuldplåggande cirkeln. Vi föreställer oss att kognitiv belastning, attribuering och felaktig attribuering till människors personliga egenskaper eller disposition tillsammans utgör en ond cirkel. I bedömningar av person och situation har tidigare studier visat att det fundamentala attributionsfelet kan reduceras om

människor har utrymme till korrigerig av dispositionell attribuering (Gilbert et al., 1988). Antagandet att kognitiv belastning kan ge upphov till en förstärkning av tankefel, som leder till mer bedömningar riktade mot person, ligger nära till hands. I förlängningen kan det ge upphov till en skuldpåläggande kultur där man frågar vem som gjorde fel istället för vad som hände. Framtida forskning bör utreda om ett samband i form av en ond cirkel existerar mellan: Kognitiv belastning, attribuering och dispositionell förklaring. Kan man förbättra människors möjligheter att korrigera sina felaktiga attribueringar? Som en modell för framtida forskning föreslår vi modellen enligt figur 2. Om organisationer minskar risken för att människor känner sig personligt utpekade finns det anledning att tro att man vågar rapportera in fel och brister i större utsträckning. Fel och brister som synliggörs kan åtgärdas, vilket i sin tur kan leda till förbättringar av arbets- och säkerhetsmiljön.

Figur 2. Den skuldpåläggande cirkeln, en modell för framtida forskning

Avslutningsvis kan det vara värt att notera att det saknas allmänt erkända och validerade mätinstrument för att mäta det fundamentala attributionsfelet och correspondence bias. De skalor som litteraturgenomgången innefattar har inte fått något större genomslag och skulle behöva standardiseras och valideras av fler forskare. Det databaserade instrument som använts av Dunbar et al. (2014) skulle i framtiden kunna fungera som en utgångspunkt.

Samtal med kursansvarig på Chalmers bekräftade att deltagarna funnit studien intressant och fört vidare diskussioner om ämnet i efterhand. På sjöingenjörsutbildningen vid Chalmers har experimentet enligt kursansvarig lärare kopplats ihop med den undervisning som studenterna har i kursplanen.

Referenser

- Ask, K., Granhag, P. A., & Rebelius, A. (2011) Investigators Under Influence: How Social Norms Activate Goal-Directed Processing of Criminal Evidence. *Applied Cognitive Psychology*, 25:548-553. doi:<http://dx.doi.org/10.1002/acp.1724>
- Dunbar, N. E., Miller, C. H., Adame, B. J., Elizondo, J., Wilson, S. N., Lane, B. L., . . . Zhang, J. (2014). Implicit and explicit training in the mitigation of cognitive bias through the use of a serious game. *Computers in Human Behavior*, 37, 307-318. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.04.053>
- Dweck, C. S., Chiu, C., & Hong, Y. (1995). Implicit theories and their role in judgments and reactions: A world from two perspectives. *Psychological Inquiry*, 6(4), 267-285. Hämtad från <http://search.proquest.com/docview/618933690?accountid=11162>
- Forgas, J. P. (1998). On being happy and mistaken: Mood effects on the fundamental attribution error. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(2), 318-331. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.75.2.318>
- Gawronski, B. (2004). Theory-based bias correction in dispositional inference: The fundamental attribution error is dead, long live the correspondence bias. *European Review of Social Psychology*, 15, 83-217. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/10463280440000026>
- Gilbert, D. T., & Malone, P. S. (1995). The correspondence bias. *Psychological Bulletin*, 117(1), 21-38. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.117.1.21>
- Gilbert, D. T., Pelham, B. W., & Krull, D. S. (1988). On cognitive busyness: When person perceivers meet persons perceived. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 733-740. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.733>
- Howell, L. J., & Shepperd, A. (2011). Demonstrating the correspondence bias, *Teaching of Psychology*, 38(4), 243-246. doi:<http://dx.doi.org/10.1177/0098628311421320>
- Jones, E. J. & Harris, A. V. (1967). The Attribution of Attitudes, *Journal of experimental social psychology*, 3, 1-24. doi:[http://dx.doi.org/10.1016/0022-1031\(67\)90034-0](http://dx.doi.org/10.1016/0022-1031(67)90034-0)
- Krull, D. S., Loy, M. H., Lin, J., Wang, C., Chen, S., & Zhao, X. (1999). The fundamental attribution error: correspondence bias in individualist and collectivist cultures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(10), 1208-1219. Hämtad från <http://search.proquest.com/docview/619425304?accountid=11162>
- Lundberg, M (2014, 10 25). 28e avsn av Rock'n roll-forskning - en vetenskapspod av M Lu [Videofil]. Hämtad från: <https://www.youtube.com/watch?v=VOsKoZU7wY0>
- Lundberg, M (2014, 10 25). 16e avsn av Rock'n roll-forskning - en vetenskapspod av M Lu [Videofil]. Hämtad från: <https://www.youtube.com/watch?v=cVfLqXyPqBc>
- MacLean, C. L., Brimacombe, C. A. E., & Lindsay, D. S. (2013). Investigating industrial investigation: Examining the impact of a priori knowledge and tunnel vision education. *Law and Human Behavior*, 37(6), 441-453. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/lhb0000056>
- Riggio, H. R., & Garcia, A. L. (2009). The power of situations: Jonestown and the fundamental attribution error. *Teaching of Psychology*, 36(2), 108-112. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/00986280902739636>

- Rogier, A. & Yzerbyt, V. (1999). Social attribution, correspondence bias and the emergence of stereotypes. *Swiss journal of psychology*, 58(4), 233-240.
doi:<http://dx.doi.org/10.1024//1421-0185.58.4.233>
- Ross, L. (1977). The Intuitive Psychologist and His Shortcomings: Distortion in the Attribution Process. *Advances in experimental social psychology*, vol. 10, 174-214. Academic Press, San Diego, CA. Hämtad från
<http://search.proquest.com/docview/620292771?accountid=11162>
- Sabini, J., Siepman, M., & Stein, J. (2001). The Really Fundamental Attribution Error in Social Psychological Research, *Psychological Inquiry*, 12(1), 1-15.
doi:http://dx.doi.org/10.1207/S15327965PLI1201_01
- Silvera, H. D., Moe, S., & Iversen, P. (2000) The association between implicit theories of personality and the attributional process. *Scandinavian Journal of Psychology*, 41, 107-11. Hämtad från
<http://search.proquest.com/docview/619493212?accountid=11162>
- Zimbardo, P. G. (1973). On the ethics of intervention in human psychological research: With special reference to the stanford prison experiment. *Cognition*, 2(2), 243-256. Hämtad från
<http://search.proquest.com/docview/615975961?accountid=11162>

Bilaga 1

ITP-enkäten

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Människors syn på personlighet

Jag är en student vid Göteborgs Universitet som gör en undersökning för en kandidatuppsats. Undersökningen syftar till att undersöka människors syn på personlighet. De insamlade enkäterna kommer att behandlas konfidentiellt och svaren kommer inte att kunna kopplas till dig utan analyseras och redovisas på gruppnivå. Vi ber dig därför att vara så uppriktig som möjligt när du svarar. Fråga försöksledaren om du har några frågor angående enkäten.

Med vänliga hälsningar Alexander Nordgren

Mitt nummer på nyckelbandet är: .....

Detta formulär är utformat för att undersöka olika idéer om människor. Det finns inga riktiga eller felaktiga svar. Vi är intresserade av dina idéer. Indikera på skalan nedanför i vilken grad du är enig eller oenig på de följande påståendena med att sätta en ring runt det talet som indikerar din åsikt.

Vad är din uppfattning om personlighet?	Helt enig				Helt oenig	
Den personen man är, är grundläggande, och kan inte förändras särskilt mycket.	1	2	3	4	5	6
Människor kan göra saker annorlunda, men de centrala delarna av vem man är kan egentligen inte förändras.	1	2	3	4	5	6
Alla är en eller en annan typ av person, och det är egentligen inte mycket man kan göra med det.	1	2	3	4	5	6

För att kunna sammanställa resultaten behöver vi veta ett par saker om din bakgrund.

Jag är född 19.....

Jag är: Man   Kvinna   Annat

Tack för din medverkan. Om du har frågor eller vill veta mer kontakta gärna Alexander Nordgren (gusaleno@student.gu.se)

Bilaga 2

FAF-enkäten

Psykologiska fenomen på arbetsplatser

Jag är en student vid Göteborgs Universitet som undersöker psykologiska fenomen och begrepp. Undersökningen ingår i en kandidatuppsats. Deltagandet är anonymt och helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan. De insamlade enkäterna kommer att behandlas konfidentiellt och svaren kommer inte att kunna kopplas till dig utan analyseras och redovisas på gruppnivå. Vi ber dig därför att vara så uppriktig som möjligt när du svarar. Fråga försöksledaren om du har några frågor angående enkäten.

Med vänliga hälsningar Mårten Düring

Mitt nummer på nyckelbandet är: .....

Du har just sett ett filmklipp. Vad handlade filmklippet du just sett om? Ge ett kort svar i fritext.

.....

.....

Läs den korta historien nedan. Efter historien följer ett antal frågor.

Den nyligen inflaggade containerbåten Wave Rider låg till kaj i Torshamnen. I maskin försiktig arbetade med att byta larmsystem. Fartygsingenjör Svensson hade vakten. Maskinkontrollrummet var i stor oreda. Många el-skåp var öppna, larmsystemet var delvis ur drift och maskintelegrafan var urkopplad. Svensson var stressad eftersom en separator (oljereningsanläggning) inte gick som den skulle. Telefonen ringde. Svensson svor och gick upp till kontrollrummet för att svara. I dörren mötte han Chieften. Det var styrman Andersson som ringde. Han sa att det skulle förhålla 100 meter föröver (flytta båten framåt). Däcksgänget avsåg att använda trossar och spel. Andersson frågade även om Svensson kunde starta maskinerna så att de var igång ifall att något oförutsett inträffade, kapten hade bett om detta. Svensson lovade att starta upp huvudmaskinerna utan att koppla till dem. Svensson startade maskinerna och gick ned till separatern. Efter ett tag ringde telefonen och Svensson skyndade upp för att svara. Det var styrman Andersson igen, han skrek att Svensson måste koppla till och ge bryggan kontrollen. Svensson frågade om spakarna stod i nolläge däruppe men Andersson hade redan lagt på. Svensson tittade sig om, de andra besättningsmedlemmarna hade gått på fika. Han försökte ringa upp till bryggan för att få klarhet i om spakarna stod så att han på ett säkert sätt kunde lämna upp manövern, men ingen svarade. Plötsligt riste det till i fartyget. Wave Rider hade kolliderat med ett annat fartyg som låg förtöjt. De materiella skadorna var stora men det blev inga personskador.

Besvara frågorna nedan. Frågorna besvaras genom att sätta ett kryss i den ruta som bäst överensstämmer med din uppfattning. OBS! Alla frågor måste besvaras.

Att olyckan inträffade berodde på	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svensson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omständigheterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vad anser du om de inblandade i historien du just läst?

Svenssons personliga egenskaper orsakade hans beteende

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Svenssons personliga egenskaper orsakade hans beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anderssons personliga egenskaper orsakade hans beteende

Anderssons personliga egenskaper orsakade hans beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Besättningsmedlemmarnas personliga egenskaper orsakade deras beteende

Besättningsmedlemmarnas personliga egenskaper orsakade deras beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Hur tror du att människor i din nära omgivning hade agerat om de befunnit sig i samma situation som personerna i historien?

Personer i min klass hade agerat likadant som Svensson

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Personer i min klass hade agerat likadant som Svensson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Personer i min klass hade agerat likadant som Andersson

Personer i min klass hade agerat likadant som Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Personer i min klass hade agerat likadant som besättningsmedlemmarna

Personer i min klass hade agerat likadant som besättningsmedlemmarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Hur tror du att människor i allmänhet hade agerat om de befunnit sig i samma situation som personerna i historien?

De hade agerat likadant som Svensson

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
De hade agerat likadant som Svensson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De hade agerat likadant som Andersson

De hade agerat likadant som Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---------------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

De hade agerat likadant som besättningsmedlemmarna

De hade agerat likadant som besättningsmedlemmarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Läs den korta historien nedan. Efter historien följer ett antal frågor.

I ett välkänt psykologiskt experiment, "The Prison-Experiment" (fängelseexperimentet) delades 24 noggrant utvalda deltagare in i två grupper, fängelsevakter och fångar. Deltagarna valdes ut efter en prövning av deras hälsa och personlighet. Deltagarna (de som var fångar) hämtades upp av inhyrda polisbilar som gjorde ett normalt gripande. Dessutom fick de ögonbindlar på sig. Övriga deltagare (de som var vakter) gick själva till polisstationen. Väl inne på polisstationen visiterades fångarna innan de låstes in i sina celler och vakterna uniformerades. fångarna och vakterna visste om att de var deltagare i ett experiment. vakterna visste om att fångarna inte begått något verkligt brott. Trots detta uppenbarade sig snabbt oväntade fenomen. En av vakterna berättade själv i en dokumentär, flera år senare, om hur han redan efter någon dag bestämde sig för att bli den mest hårdföra vakten. Det dröjde inte länge förrän de övriga vakterna följde efter. Experimentets ledare, Professor Zimbardo, följde experimentet noggrant och fungerade dessutom som fängelssets chef. Under sex dagar plågades fångarna av vakterna. Varje dag drabbades någon av fångarna av ett äkta sammanbrott. Efter sex dagar tog Zimbardo dit sin psykologistuderande flickvän. Hon bröt ihop då hon förstod den plåga Zimbardo utsatt sina deltagare för. Flickvännen gjorde klart för Zimbardo att det han höll på med var förkastligt och bad honom att avsluta experimentet. Zimbardo hade emellertid själv vid det laget blivit en del av sitt eget experiment och kunde inte förstå flickvännens kritik. Efter en stunds reflekterande tog han sig dock ur sin roll och insåg det oetiska med experimentet och fattade beslutet att avbryta.

Besvara frågorna nedan. Frågorna besvaras genom att sätta ett kryss i den ruta som bäst överensstämmer med din uppfattning. OBS! Alla frågor måste besvaras.

Att experimentet spårade ut berodde på	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Fångarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vakterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omständigheterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vad anser du om de inblandade i historien du just läst?

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Vakternas personliga egenskaper orsakade deras beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fångarnas personliga egenskaper orsakade deras beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagarnas personliga egenskaper orsakade deras beteende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur tror du att människor i din nära omgivning hade agerat om de befunnit sig i samma situation som personerna i historien?

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
Personer i min klass hade agerat likadant som vakterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personer i min klass hade agerat likadant som fångarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personer i min klass hade agerat likadant som deltagarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur tror du att människor i allmänhet hade agerat om de befunnit sig i samma situation som personerna i historien?

	Stämmer inte alls	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer i viss mån	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Stämmer helt och hållet
De hade agerat likadant som vakterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hade agerat likadant som fångarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De hade agerat likadant som deltagarna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Filmklippet påverkade hur

jag svarade på enkäten

Ja Vet ej Nej

För att kunna sammanställa resultaten behöver vi veta ett par saker om din bakgrund.

Jag är: Man Kvinna Annat

Jag är född 19.....

Jag har arbetat i ..... år.

Jag har studerat på sjöbefälsskolan i ..... år

Tack för din medverkan. Om du har frågor eller vill veta mer kontakta gärna
Mårten Düring (gusdurma@student.gu.se)